

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ARAŞTIRMA VE UYGULAMA
MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ

DOÇ. DR. NUMAN DURAK AKSOY ANISINA

Hayatı, Eserleri ve Armağanı

EDİTÖRLER

Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre TANSÜ
Yrd. Doç. Dr. Mehmet BİÇİCİ

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ARAŞTIRMA VE UYGULAMA
MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ

DOÇ. DR. NUMAN DURAK AKSOY
ANISINA

Hayatı, Eserleri ve Armağani

EDİTÖRLER

Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre TANSÜ

Yrd. Doç. Dr. Mehmet BİÇİCİ

GAZİANTEP 2017

Kitabın tüm hakları saklıdır.
Dipnot gösterilmek şartıyla alıntı yapılabilir.

YAYIN KURULU

BAŞKAN

Prof. Dr. Ali GÜR

ÜYELER

Prof. Dr. Orhan DOĞAN

Prof. Dr. Hilmi BAYRAKTAR

Doç. Dr. Ayhan DOĞAN

Doç. Dr. Murat Taner GÜLŞEN

Doç. Dr. Mehmet SOĞUKÖMEROĞULLARI

Doç. Dr. Ali Fuat GÖKÇE

Yrd. Doç. Dr. Murat ÇELİKDEMİR

Yrd. Doç. Dr. Fettah KUZU

Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre TANSÜ

Yrd. Doç. Dr. Mehmet BİÇİCİ

Yrd. Doç. Dr. Hasan KARACA

REDAKSİYON

Yrd. Doç. Dr. Hasan KARACA

EDİTÖR YARDIMCILARI

Dr. Abdullah BAYINDIR

Arş. Gör. Özgür YÜCEL

KAPAK TASARIM

Gamze ÖZTÜRK

GRAFİK UYGULAMA

Gamze ÖZTÜRK

Halime SARIKAYA

ISBN : 978-975-7375-42-5

BASKI SAYISI : 350 adet Birinci Baskı

BASKI : GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ MATBAA ve BASİMEVİ
(0342) 317 13 70

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRDEN

Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre TANSÜ

Yrd. Doç. Dr. Mehmet BİÇİCİ.....III

ÖNSÖZ

Prof. Dr. Ali GÜR.....IV

ÖZGEÇMİŞ Numan Durak AKSOY

Mehmet Fatih BOZKURT.....V

DOÇ. DR. NUMAN DURAK AKSOY

ESERLERİ

Numan Durak AKSOY - Halis Adnan ARSLANTAŞ.....3

Ana Hatlarıyla Selçuklu'dan Cumhuriyet'e Eğitim-Öğretimde Kurumsal Değişim

Numan Durak AKSOY.....25

Eski Türk Toplumunda Kadının Sosyal Statüsü

Numan Durak AKSOY

Halis Adnan ARSLANTAŞ.....49

Ulus, Ulusçuluk Ve Ulus-Devlet

Numan Durak AKSOY.....61

Kumuk Türkleri

Numan Durak AKSOY

Emrah Berkant PATOĞLU.....73

Eski Türk Mitolojisinde Renklerin Günümüz Anadolu'suna Yansıması: Gaziantep Örneği

Numan Durak AKSOY.....97

Tarihsel Bakımdan Halifelik Ortaya Çıkışı, Geçirdiği Aşamalar

Numan Durak AKSOY

H. Adnan ARSLANTAŞ.....111

Modern Bir İdeoloji: Ulusçuluk

Numan Durak AKSOY121

Oğuz Kağan Destanı'nda Dini Motifler

Mustafa TALAŞ

Numan Durak AKSOY.....133

Küreselleşme – Yerelleşme Çerçevesinde Türk Aleviliği

Numan Durak AKSOY.....157

Osmanlı Devletinde Kadınların Şer'i Mahkemeleri Kullanması (Kayseri Örneği)

DOÇ. DR. NUMAN DURAK AKSOY
YÜKSEK LİSANS

Numan Durak Aksoy.....173

Türk Yaratılış ve Türeyiş Destanları ve Dinî Motifler

DOÇ. DR. NUMAN DURAK AKSOY
HATIRASINA ARMAĞAN

Enver DEMİR.....307

1876 Kanun-U Esasi Ve Osmanlı Parlamentosu'na Dair

Adem TUTAR.....323

Kıyamet!

Ayhan DOĞAN.....329

Yemen'den Millî Mücadele'ye Maraşlı Şehitler

Celâl PEKDOĞAN.....353

Şehitler Âbidesi

Ahmet Rifat GÜZEY.....361

Osmanlı Devleti'nde Yabancılar Ve Okullaşma Çabaları

Ali Rıza GÖNÜLLÜ.....387

Alanya Rüşdiye Mektebi (1861-1913)

Hüseyin SARAÇ	413
19. Yüzyılın Sonları 20. Yüzyılın Başlarında Avanos Kazâsı'nın İdarî Ve Demografik Yapısı	
Yüksel BAYIL BABANINOĞLU	443
H.1295/M.1878 Tarihli Bir Belgeye Göre Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Bosna Ve Hersek'i İşgalinden Sonra Sancaktaki Genel Görünüm	
Fettah KUZU	455
Manzum Bir "Dürerü'l-Hükkam" Tercümesi: "Dürr-İ Hoş-Ab"	
Mustafa ASLAN	485
Bir Sözlü Tarih Çalışması Olarak Gaziantep Bölgesindeki Çepniler	
Hava SELÇUK	519
Elçiye Zeval Olurmu?	
Hilmi BAYRAKTAR	535
H. 1258 Tarihli Bir Muhasebe Kaydına Göre Ayntâb Vakıfları	
İsmail ERDOĞAN	549
<i>Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi</i> Divânu Lugati't-Türk'te Bulunan Ahlakî Terimler	
Fatma ÇAPAN	569
Arapların İstanbul Kuşatmaları (668-782)	

Metin KOPAR	589
Atatürk Dönemi Ergani Maden İşletmesi	
Murat ÇELİKDEMİR	
Gökben ÖVER	611
Nusayrilikte Kadın	
Selim OSRAK	649
Kazım Karabekir'in Gözüyle İttihat Ve Terakki Cemiyeti	
Nuri YAVUZ	659
Türk Eğitim Tarihinde Ahiliğin Önemi	
Nuri YAVUZ	
Emrah Berkant PATOĞLU	679
Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları	
Seher PARLAK	713
Ortaçağ 'Da Kadın Olmak	
Yunus MERCİMEK	717
Osmanlı'da Mahalle Ahalisinin Yükümlülükleri (18. Yüzyılın İlk Yarısında Sofya Örneği)	
Mustafa DEMİR	729
Osmanlıda Para Başa Bela (16. Yüzyıl)	

Gülşen KUM	741
Türkiye İklimi	
Süleyman ÜNÜVAR	769
Orta Asya'dan Günümüze Yaylacılık Ve Yayla Kültürü	
Yunus Emre TANSÜ	
Baran GÜVENÇ	783
Mitolojik Kuşlar Üzerine Düşünceler (Phoenix, Garuda, Simurg, Karkuş, Anka)	
Zeynel ÖZLÜ	
Abdullah KARA	807
20. Yüzyıl Başlarında Aydın Vilayetinde Kurulan Bir Mektep: Seydiköy Ziraat Mektebi	
EKLER	819

19. YÜZYILIN SONLARI 20. YÜZYILIN BAŞLARINDA AVANOS KAZÂSI'NIN İDARÎ ve DEMOGRAFİK YAPISI

*Hüseyin SARAÇ**

ÖZET

Avanos, 1873 yılına kadar idarî yapının içinde karye (köy) konumunda bulunuyordu. Tarihi süreç içinde coğrafi konumu gereği zaman zaman Nevşehir, Ürgüp, Niğde ve Kırşehir gibi kazâ ve sancak birimlerine bağlı kaldı. 1873 yılından sonra ise idarî statüsünde değişiklik yapılarak kaza birimi haline getirildi. Hal böyle olunca Avanos'un gerek idarî gerekse demografik yapısıyla ilgili belge ve bilgiler kaza olamadan önceki dönemlere oranla daha da arttı. Arşiv belgeleri ve tetkik eserlere dayanılarak yapılan bu çalışmada Avanos Kazâsı'nın 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarındaki idarî ve demografik yönünü değerlendirilerek yorumlanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelime: Ankara Vilayeti, Kırşehir Sancağı, Avanos Kazâsı, İdarî ve Demografik Yapı.

* Yrd. Doç. Dr. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü.

**THE ADMINISTRATIVE AND DEMOGRAPHIC STRUCTURE OF
AVANOS DISTRICT AT THE END OF 19TH AND THE BEGINNING OF
20TH CENTURIES**

Hüseyin SARAÇ*

Abstract

Avanos was in a position of a village in the administrative structure until 1873. In historical process from time to time it remained depended on district and *sanjak* units such as Nevşehir, Ürgüp, Niğde and Kırşehir due to its geographical location. After 1873 with changing its status it became a district unit. Since therefore the documents and information about both the administrative and the demographic structure of Avanos increased comparing the earlier times. In this study which is made based on archive documents and investigate works, the administrative and demographic structure of Avanos at the end of 19th and the beginning of 20th centuries will be tried to interpret and evaluate.

Key Words: Ankara Province, Kırşehir Sanjak, Avanos District, Administrative and Demographic Structure.

* Assistant Proffesor. Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Faculty of Arts and Science, History Department.

GİRİŞ

1. Avanos'un İdarî Yapısı

Avanos, Nevşehir'in 1954 yılında il yapılmasıyla Nevşehir'in ilçeleri arasına dâhil edilen ve Kızılırmak Nehri'nin her iki yakasında kurulu olan yerleşim biriminin adıdır. Kapadokya denen coğrafi saha içinde yer alan Avanos'un tarihi geçmişi oldukça eskilere uzanmaktadır. Önemli tarım alanları ve su kaynaklarına yakınlığından dolayı buralar tarihin pek çok devrinde egemen güçlerin yaşam alanları içine dâhil olmuş ve pek çok devletin egemenliği altına girmiştir. Hititler, Romalılar, Bizanslar, Selçuklular ve Osmanlılar bu devletler arasında gösterilebilir.

Avanos, Osmanlılar tarafından fethedilmesinin ardından Osmanlı idarecileri tarafından çeşitli düzenlemeler yapılmak suretiyle idarî yapısı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Avanos'un idarî yapı içindeki konumu zaman zaman değişikliğe uğradığı görülmüştür. Bu süreç içinde idarî yapısı ilk olarak köy konumunda kendini gösteren Avanos, daha sonra nâhiye merkezlerinden biri yapılmış, zamanla da kazâ merkezi konumuna yükselmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'yle beraber 1954 yılında Nevşehir'in il yapılmasıyla aynı yıl Nevşehir'in ilçesi haline getirilmiştir.

Avanos Osmanlılar tarafından fethedilmesinin ardından Cumhuriyet dönemine kadar idarî yönü itibariyle genel olarak Niğde ve Kırşehir ile ilişkilendirildiği görülmüştür. Dolayısıyla Avanos'un tarihi süreç içindeki idarî yapısını ortaya çıkarmak için Niğde ve Kırşehir'in Osmanlı idaresindeki idarî bağlarını irdelemek gerekmektedir.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin önemli idarî merkezlerinden biri olan Kırşehir, Osmanlı Devleti'nin ilk yılları olarak kabul edilen 1485 yılında Kırşehir Vilâyeti adı altında Rum Eyâleti'ne bağlı bulunuyordu. 1526 yılında ise Rum Eyâleti'nin sancak birimlerinden biri olan Bozok Sancağı'nın bir kazâsı konumundaydı. 1554 yılına gelindiğinde Bozok Sancağı'ndan ayrılarak Karaman Eyâleti'ne bağlı müstakil bir sancak haline getirilen Kırşehir, Kırşehir merkez kazâ olarak kendine Hacıbektaş, Süleymanlı, Konur, Günyüzü, Dinek, Keskin ve Çiçekdağı olarak adlandırılan sekiz nâhiye yerleşim birimi vardı. 1647 yılında Kırşehir Sancağı'nın Dinek, Keskin, Süleymanlı, Yüzdecian, Hacıbektaş ve Konur kazâları mevcuttu¹.

¹ Kemal H. Karpat, *Osmanlı Nüfusu 1830-1814*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010, s. 253. Ayrıca Bkz. Nejla Günay, "XIX. Yüzyılın Sonlarında Kırşehir Sancağı'nın Demografik Yapısı", Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 1, Ankara 2006, s. 22.; İlhan Şahin, "Osmanlı Devrinde Kırşehir'in

19. YÜZYILIN SONLARI 20. YÜZYILIN BAŞLARINDA AVANOS KAZÂSİ'NİN İDARİ VE DEMOGRAFİK YAPISI

Kırşehir'in 1647 yılındaki idarî yapısı ilerleyen dönemlerde değişikliğe uğramıştır olsa gerek ki Avanos, 1722 yılında Konya Eyaleti'ne bağlı olan Niğde Sancağı'nın Ürgüp Nahiyesi'nin bir köyüydü. Yine 1750 yılında² ve 19. yüzyıl başlarına tekabül eden 1810'larda Konya Eyâleti Niğde Sancağı'na tabi Nevşehir Kazâsı'nın karye (köy) konumundaki bir yerleşim birimi olan Avanos³, bu konumunu aynı yüzyılın ilk yarısına kadar korudu⁴. 19. yüzyılın ikinci yarısının başları sayılan 1860'larda yine köy konumunda bulunuyordu. Ancak bu yıllarda Nevşehir Kazâsı'nın değil Konya Eyâleti Ürgüp Kazâsı'nın bir köyü idi⁵. 1870'lerde Avanos'un kazâ yapılması yönünde girişimlerde bulunulmuş ancak yönetim birimi olarak kullanılacak binanın yetersiz bunun yanında ahalinin de çeşitli itirazları hasebiyle bu hemen mümkün olmamıştır⁶. Diğer yandan 1867'de ise Kırşehir, Konya Vilâyeti'nin Niğde Sancağı'na bağlı kazâlardan biriydi. 1873 yılında müstakil sancak haline getirildikten sonra Konya Vilâyeti'nden alınarak Ankara Vilâyeti'ne bağlanmasıyla Avanos da aynı yıl Kırşehir'in kaza merkezlerinden biri haline getirildi⁷. Daha sonra 1878 yılında Arapsun⁸ ve Avanos'un birleştirilerek tek bir kazâ merkezi yapılarak yönetim merkezi olarak Arapsun'un tercih edilmesine yönelik girişimlerde olmuş ve bu yönde kararlar da alınmıştır⁹. Fakat Avanos'un kazâ merkezi konumunu sürdürmesi yönünde karşı itirazlar da yapılmıştır. Ancak Avanos'un idari birimlerdeki konumunda bir değişiklik olmamış yine Ankara Vilâyet Sâlnâmesi'nde Avanos 1881 yılında da

Sosyal ve Demografik Tarihi (1485-1584), Türk Kültürü ve Ahilik: XXI. Ahilik Bayramı Sempozyumu Tebliğler (Kırşehir 13-15 Eylül 1985), İstanbul 1986, s. 28-29.; Yusuf Turan Günaydın, "1311 (1893) Ankara Vilâyet Salnamesinde Kırşehir Sancağı", 1. Kırşehir Kültür Araştırmaları Birliği Şöleni, Kırşehir 2004, s. 218.; Recep Gökçınar, "16. Yüzyılın İkinci Yarısında Kırşehir'in Merkez Kazası (283/139 Numaralı Tahrir Defterine Göre)". Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007, s. 15.; Nurhan Mıstanoglu, XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Kırşehir Sancağı. Basılmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2004, s. 13.

² Ahmet Gündüz, "Osmanlı döneminde Avanos'un Sosyo Ekonomik Yapısı (1722-1918)", *Avanos Sempozyumu Bildirileri Kitabı*, T.C. Avanos Kaymakamlığı Yayınları, Ankara 2014, s. 48-49.

³ BOA. C. EV. 392/19874.

⁴ BOA. HAT. 1254/48528.

⁵ BOA. A. MKT. DV. 194/11. Ayrıca Bkz. BOA. A. MKT. DV. 214/79.

⁶ BOA. MAD. D. 14113.

⁷ H. 1290/M. 1873-74 Tarihli Ankara Vilâyet Salnamesi, s. 40-80. Ayrıca Bkz. İlhan Şahin, "Kırşehir", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2002, s. 484.; Yusuf Güler, Ankara Vilâyeti'nde İdarî Yapının, Yöredeki Sosyo-Ekonomik Yapıya Olan Etkileri (1880-1919), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi, Samsun 2007, s. 42.

⁸ Osmanlı arşiv belgelerinde Arapsun veya Arabsun şeklinde adlandırılan yerleşim birimi, günümüzde Nevşehir'in ilçelerinden biri olan Gülşehir İlçesi'nin eski adıdır.

⁹ BOA. ŞD. 2890/51.

Kırşehir Sancağı'nın bir kazâsı olduğu gösterilmiş ve bu durum diğer salnâmelerde tekrarlanmıştır¹⁰.

1883 yılında ise tam tersi bir durum yaşanmıştır. 1883 yılında Arapsun Kazâsı merkezi Avanos yapılmıştır. Yine burası kazâ merkezi yapılmasına elverişli olmadığından dolayı ahali tarafından yoğun itirazlar yapılması üzerine bu bölgede kapsamı geniş araştırmalar yapıldıktan sonra karar verilmesi daha uygun olacağı yönünde 1883 yılında bir karar alınmıştır¹¹. Bu süreç devam ederken Avanos kazâ olarak ilişkilendirilmeye devam etmiştir. Örneğin 1885 yılında Niğde Sancağı dâhilinde olan Arapsun'a bağlı bulunan bazı köylerin Kırşehir Sancağı ile ilişkilendirilen Avanos'a bağlanmalarına itiraz eden ahali, eski kazâlarına bağlanma yönünde çeşitli talepleri olmuştur¹². 1886 yılında ise Arapsun Kazâsı'nın lağvedilerek hükümet merkezinin Avanos'a taşınması kararından vazgeçilerek kazâ merkezinin önceden olduğu gibi Arapsun'da kalması yönünde karar verilmiştir¹³. Bu sefer de karara Avanos ahalisi karşı çıkmış ve pek çok şikâyet dilekçesi kaleme alarak durumu yetkililere bildirmişlerdir¹⁴.

1886 yılında yeni bir gelişme yaşanmıştır. Bu yıl Avanos Kâzası'nın nâhiye, Arapsun'un da kazâ yapılması gündeme getirilmiş¹⁵ yapılan çalışmaların ardından 1887 yılında bu yönde karara bağlanmıştır¹⁶. Bu gelişmeler yaşanırken 1885 yılında Arapsun'dan ayrılarak Avanos'a bağlanan bazı köyler yeniden Arapsun'a bağlanmıştır¹⁷. 1887 yılında Avanos'un tekrardan kazâ konumuna getirilerek¹⁸ iki yerleşim biriminin de müdürlükle yönetilmesi yönünde girişimlerde bulunulmuştur¹⁹. 11 Nisan 1887 tarihinde Arapsun ve Avanos'un kazâ statüsünde ayrı ayrı müdürlükle yönetilmesi gerektiği yönünde karar alındı²⁰. Bu kararın ardından da Avanos eskiden olduğu gibi kazâyâ dönüştürülmüştür²¹. Kazâyâ

¹⁰ Ahmet Gündüz, Salnamelere Göre Kırşehir Sancağı Hakkında Bilgiler (1873-1910), Coğrafyası, Tarihi, Nüfusu, Nâhiye ve Kazaları, Turkish Studies, 7/3, Ankara, 2012, s. 1379. Ayrıca Ankara Vilâyet Sâlnâmesine dayanarak bahsi geçen eserde verilen bilgilere göre Avanos'un 1881 yılından 1903 yılına kadar idarî durumunda herhangi bir değişiklik olmadığı anlaşılmaktadır.

¹¹ BOA. DH. MKT. 1364/73.

¹² BOA. Y. PRK. ASK. 10/69.

¹³ BOA. DH. MKT. 1372/25.

¹⁴ BOA. İ. DH. 1031/81230. Ayrıca Bkz. BOA. DH. MKT. 1422/10.

¹⁵ BOA. DH. MKT. 1389/100.

¹⁶ BOA. DH. MKT. 1394/57.

¹⁷ BOA. DH. MKT. 1385/42.

¹⁸ BOA. DH. MKT. 1407/115.

¹⁹ BOA. DH. MKT. 1411/5.

²⁰ BOA. DH. MKT. 1411/87. Ayrıca Bkz. BOA. 1424/54.

²¹ BOA. DH. MKT. 1423/19. Ayrıca Bkz. BOA. ŞD. 1338/28.; BOA. DH. MKT. 1424/54.; BOA. DH. MKT. 1426/83.

19. YÜZYILIN SONLARI 20. YÜZYILIN BAŞLARINDA AVANOS KAZÂSINI İDARİ VE DEMOGRAFİK YAPISI

dönüştürülen Avanos'un 20 Haziran 1887 yılında idarî yapısı Ankara Vilâyeti, Kırşehir Sancağı, Avanos Kazâsı şeklinde idi²².

Bu gelişmelerden sonra bu sefer de 5 Eylül 1887 tarihinde Arapsun merkezi Avanos'a nakli gündeme getirildi ve akabinde nakledildi²³. Böylelikle Arapsun, kazâ merkezi olma vasfını kaybetti. Arapsun, Avanos'a bağlı nâhiye merkezlerinden biri olarak idarî yapının içinde yerini aldı²⁴. Avanos'un 21 Ekim 1887 tarihinde Avanos Kaymakamlığı'na Ali İhsan Bey getirildi²⁵.

Yukarıdaki paragraflarda anlatıldığı şekliyle her ne kadar Avanos ile Arapsun birleştirilerek tek kazâ merkezi haline getirilmesi veya Avanos'un Arapsun'a ilhakiyla Arapsun'un kazâ merkezi haline getirilmesi ya da tersi bir durum olarak Arapsun'un Avanos'a ilhak edilmesiyle Avanos'un kazâ merkezi yapılması yönünde taşra yönetim birimleriyle yönetim merkez arasında çeşitli yazışmalar yapılmış olsa da gerek Ankara Vilayet Salnamelerinden gerekse Konya Vilâyet Salnâmelerinden anlaşıldığı üzere 19. yüzyılın son çeyreğinde ne Avanos'un ne de Arapsun'un idarî yapısında bir değişiklik yapılmamıştır. Avanos, Ankara Vilayeti Kırşehir Sancağı'nın, Arapsun ise Konya Vilâyeti Niğde Sancağı'nın kazâ statüsünde idarî birimi olarak konumunu sürdürmüşlerdir²⁶.

2 Ağustos 1888 tarihinde Arapsun'un Avanos'tan ayrılarak tekrardan müstakil kazâ haline dönüştürülmesi ve bunun yanında Avanos kazâ yapıldıktan sonra Arapsun'dan alınarak Avanos'a bağlanan köylerin tekrardan Arapsun'a verilmesine yönelik çalışmalar başlatılmıştır²⁷. 1889 yılında da 72 köyün durumları oldukça fazla tartışmalara konu olmuştur²⁸. Hatta bu köylerden 23'ü 29 Ağustos 1889 tarihinde Avanos'tan geri alınarak Arapsun'a bağlanmıştır²⁹. Ancak yapılan tahkikat neticesinde Avanos'tan ayrılarak Arapsun'a bağlanan 23 köy 29 Eylül 1889 tarihinde tekrardan Avanos'a bağlanmıştır³⁰. Yine 1912 yılında Kırşehir Sancağı dâhilinde olan³¹ Avanos'a 1915 yılının martında Arapsun'a bağlıyken Avanos'a yakınlığından dolayı Arapsun'dan ayrılarak Avanos'a bağlanan köyler

²² BOA. DH. MKT. 1426/83. Ayrıca Bkz. BOA. DH. MKT. 1445/19.; BOA. DH. MKT. 1468/4.

²³ BOA. İ.DH. 1026/808770. Ayrıca Bkz. BOA. ŞD. 1337/20.; BOA. DH. MKT. 1449/83.; BOA. DH. MKT. 1458/88.

²⁴ BOA. ŞD. 1336/42. Ayrıca Bkz. BOA. ŞD. 1334/6.

²⁵ BAO. DH. MKT. 1456/71.

²⁶ Mehmet Kaya, "XX. Yüzyıl Başlarında Niğde Sancağı'nın Nüfusuna Dair", *Türkiye Araştırmaları Dergisi*, s. 198-206.

²⁷ BOA. DH. MKT. 1528/19.

²⁸ BOA. ŞD. 2926/17. Ayrıca Bkz. BOA. DH. MKT. 1642/71.

²⁹ BOA. DH. MKT. 1642/71. Ayrıca Bkz. BOA. DH. MKT. 1652/91.

³⁰ BOA. DH. MKT. 1661/80. Ayrıca Bkz. BOA. ŞD. 1340/19.; BOA. ŞD. 1340/12.

³¹ BOA. DH. MKT. 2892/22.

olmuştur. İmamlar ve Sarılar bu köylerdendir³². 1919 yılında da Kayseri merkez kazâsına bağlı olan bazı köyler Avanos'a bağlanmıştır³³. Avanos lehinde bu gelişmeler yaşanırken Avanos Müftüsü Ahmet Efendi ile mahal eşrafından bazı kişilerin imzası ile Avanos'un Kırşehir'den ayrılarak Kayseri'ye bağlanması talep edilmiştir³⁴. Ancak bu dilekçenin işleme sokulmasında hatası bulunan Kırşehir Tahrirat Müdürü Zeki Bey'in soruşturma geçirmesine neden olmuştur. Dilekçe itibar görmemiştir³⁵. 1929 yılına kadar Kırşehir'in Avanos Kazâsı dâhilinde bulunan Karafakılı, Yağlıkebir, Yağlısagir ve Eskiviran Köyleri Avanos'tan Alınarak Yozgat'ın Boğazlıyan Kazâsı'na bağlanmıştır³⁶. 1932 yılında ise Kırşehir'in Arapsun Nâhiyesi'ne bağlı Ayhan, Sarılar, Kışlalar ve Baraklar Köyleri Avanos'a bağlanmıştır³⁷. 1835 yılında ise Kırşehir İli Avanos Kazâsı'na bağlı Çoğraşık Köyü Çiçekdağı'na, Karaağaç, Medetsiz ve Kılınçlar Köyleri de Mucur Kazâsı'na bağlanmıştır³⁸. 1937 yılında da Avanos'un Âlemlî Nâhiyesi ve bu nâhiyeye bağlı köyler Niğde İli'nin bir kazâsı konumuna getirilen Arapsun'a bağlandı³⁹. 30 Haziran 1954 tarih ve 6429 sayılı kanun ile Nevşehir, Niğde İlinden ayrılarak müstakil il olarak konumlandırıldıktan sonra Avanos yeni oluşturulan Nevşehir İli'nin bir ilçesi konumuna getirildi⁴⁰. Günümüzde de idarî yöndeki bu konumunu sürdürmektedir. Arapsun ve Avanos arasında kazâ merkezi olma yarışı yıllar süren bir mücadele sonunda Avanos'un lehine neticelenmiştir. Cumhuriyetle beraber her ikisi ilçe yapılarak konumları eşitlenebilmiştir.

1.1. Kazâ Yönetimi ve Kaymakamlar

³² BOA. DH. İD. 222/30. Ayrıca Bkz. BOA. ŞD. 1368/2.

³³ BOA. DH. İ. UM. EK. 79/42.

³⁴ BOA. DH. İ. UM. EK. 118/49.

³⁵ BOA. DH. İ. UM. EK. 118/94.

³⁶ BCA. C. NKA. 030.3.011.001.000/52.37.11.

³⁷ BCA. C. NKA. 030.0.011.001.000/69.10.6.

³⁸ BCA. C. NKA. 030.0.011.001.000/93.4.6.

³⁹ BCA. C. NKA. 030.0.011.001.000/113.18.17.

⁴⁰ Resmi Gazete, 07. 07. 1954, S. 8748. Ayrıca Bkz. BCA. C. NKA. 030.0.011.001.000/66.441.20.; Emrullah Güney, Hatice Güney, Hüseyin Güney ve Sönel Güney, *Nevşehir İli Kapadokya*, Yeni Cenup Ofset, Mersin, 1988, s. 32-33.; Hüseyin Saraç, "Cumhuriyet Döneminde Nevşehir'de Basın-Yayın Organlarının Tarihsel Gelişim Süreci (Gazete, Dergi ve Bülten)", C. 4, Nevşehir Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2012, s. 78-79.

19. YÜZYILIN SONLARI 20. YÜZYILIN BAŞLARINDA AVANOS KAZÂSÎ'NİN İDARİ VE DEMOGRAFİK YAPISI

8 Kasım 1864 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren “Tuna Vilayet Nizâm-nâmesi”, taşra yönetimini yeni baştan düzenlemiştir. Bu nizamnameden sonra “Kazâ Müdürü” yerine hükümetçe atanan kişiye “Kaymakam” ünvanı verilmiştir. Bu durum 1871 yılında çıkartılan “İdare-i Umumiye Vilayet Nizâm-nâmesi”nde de aynen benimsenerek Osmanlı Devleti’nin yıkılışına kadar yürürlükte kalmıştır⁴¹. Osmanlı Devleti’nin idarî birimlerinde yaşanan bu değişim ve dönüşümlerden Avanos Kazâsı da nasibini almıştır. Bundan böyle kazâ birimi, sık sık değiştirilecek olan yöneticilerinin sancılı sürecini yaşamıştır⁴². Avanos Kazâsı’nda diğer kazâlarda olduğu gibi Kaymakamın yansıra naib, müftü, mal müdürü, tahrirat kâtibi, sandık emini, nüfus memuru, evkâf müdürü, kazâ idare meclisi ve dava meclisinin azaları bunun yanında kâtipleri, belediye reisi aza ve kâtipleri, ticaret meclisleri, ziraat meclisleri ve maarif komisyonu bulunmaktadır. Avanos Kazâsı’nın yönetici kadroları, idarî ve adlî birimleri süreç içinde pek çok değişikliğe uğrayarak aşağıda tablolarda gösterildiği üzere yıldan yıla şekillenmiştir.

Tablo-1: Avanos Kazâsı'nın Yönetici Kadroları (1873)⁴³

AVANOS KÂZASI
Kaymakam: Hacı Mustafa Efendi
Naib:
Müftü: Abdullah Efendi
Mal Müdürü: Emin Efendi
Tahrirat Kâtibi: Şakir Efendi
Sandık Emini: Emin Mehmet Efendi
KAZÂ İDARE MECLİSİ
Reis: Kaymakam Efendi
Aza: Bahri Ağa, Hacı Abdürrahim Ağa ve Muhammed Ağa
Kâtip: Şakir Efendi

⁴¹ Musa Çadırcı, *Tanzimat Sürecinde Türkiye, Ülke Yönetimi*, İmge Kitabevi, Ankara 207, s. 251-252.

⁴² Hüseyin Saraç, *Osmanlı İdaresi'nde Atina (Pazar) Kazası (1875-1920)*, Pazar Kaymakamlığı Kültür Yayınları, Ankara 2015, s. 83-84.

⁴³ H. 1290/M. 1873-74 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi, s. 80.

HÜSEYİN SARAÇ

DAVA MECLİSİ
Reis: Naib Efendi
Aza: Muhammed Ağa, Osman Ağa ve İsmail Efendi
Kâtip: Hüseyin Efendi

Kaza yönetiminde 1874 yılında bir önceki yıla göre kaymakam değişikliğine gidilmiştir. Bunun yanında dava meclisinin azaları değişmiştir.

Tablo-2: *Avanos Kazâsı'nın Yönetici Kadroları (1874)*⁴⁴

AVANOS KAZÂSİ
Kaymakam: Ahmet Nafi Efendi
Müftü: Abdullah Efendi
Mal Müdürü: Emin Efendi
Tahrirat Kâtibi: Şakir Efendi
Sandık Emni: Mehmet Efendi
KAZÂ İDARE MECLİSİ
Reis: Kaymakam Efendi
Aza: Bahri Ağa, Hacı Abdürrahim Ağa ve Muhammed Ağa
Kâtip: Şakir Efendi
KAZÂ DAVA MECLİSİ
Reis: Naib Efendi
Aza: İbrahim Efendi, Osman Efendi ve Hacı Efendi
Kâtip: Hüseyin Efendi

1876 yılında kaymakam, naib, müftü, mal müdürü kadrolarında değişikliklere gidilmesinin yanında belediye dairesi birimi oluşturularak buraya reis, aza ve kâtip

⁴⁴ H. 1291/M. 1874-75 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi, s. 82.

19. YÜZYILIN SONLARI 20. YÜZYILIN BAŞLARINDA AVANOS KAZÂSÎ'NİN İDARİ VE DEMOGRAFİK YAPISI
atanmıştır. Ayrıca inşaat işleri ile alakalı birim anlamına gelen “nafia” birimi de kurulmuştur. Nafia birimine aza, kâtip ve tapu kâtibi atanmıştır. Bkz. Tablo-3.

Tablo-3: *Avanos Kazâsî'nin Yönetici Kadroları (1876)*⁴⁵

AVANOS KÂZASI
Kaymakam: Rıza Efendi Naib: Süleyman Efendi Müftü: Zekerya Efendi Mal müdürü: Eşref Efendi
KAZÂ İDARE MECLİSİ
Reis: Kaymakam Efendi Aza-i Tabiiye: Naib Efendi, Müftü Efendi, Mal Müdürü Efendi ve Tahrirat Kâtibi Efendi Aza-i Müntehabe: Mehmet Efendi, Mustafa Efendi, Hasan Efendi ve Hüseyin Efendi Tahrirat Kâtibi: Mehmet Arif Efendi Sandık Emni: Derviş Efendi
DAVA MECLİSİ
Reis: Naib Efendi Aza: Mustafa Efendi, Yusuf Efendi ve Ahmet Efendi Başkâtip: Şakir Efendi
BELEDİYE DAİRESİ
Reis: Halil Efendi Aza: Mustafa Efendi, Macit Efendi ve Feyzi Efendi Kâtip: Mustafa Efendi Rüsumat Memuru: Mahmut Efendi Kâtip: Mehmet Efendi

⁴⁵ H. 1293/M. 1876-77 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi, s. 72-73.

HÜSEYİN SARAÇ

NAFİA AZALARI
Aza: Bahri Ağa ve Mustafa Efendi
Kâtip: Mustafa Efendi
Tapu Kâtibi: Mustafa Efendi

1891 yılında kaymakam, naib, mal müdürü, müftü değişmiş, mal kalemi birimi oluşturulmuş. Dava meclisi, bidayet mahkemesi şekline dönüştürülmüştür. Nüfus dairesi ve ziraat bankası sandığı birimleri eklenmiştir. Bunun yanında duyunu umumiye memuru, reji memuru atanmıştır. Bkz. Tablo-4.

Tablo-4: Avanos Kazâsı'nın Yönetici Kadroları (1891)⁴⁶

AVANOS KÂZASI
Kaymakam: Hasip Efendi
Naib: Mehmet Hayri Efendi
Müftü: Mustafa Vasfi Efendi
Mal müdürü: Akif Efendi
Tahrirat Kâtibi: Ömer Lütfi Efendi
KAZÂ İDARE MECLİSİ
Reis: Kaymakam Efendi
Aza-i Daime: Naib Efendi, Müftü Efendi, Mal Müdürü Efendi ve Tahrirat Kâtibi Efendi
Aza-i Münthabe: Süleyman Efendi, Halil Beşe Efendi, Yusuf Efendi ve Mustafa Efendi
MAL KALEMİ
Mal Müdürü: Akif Efendi
Yardımcısı: Ali Efendi
Sandık Emini: Damyanus Efendi
BİDAYET MAHKEMESİ

⁴⁶ H. 1308-1309/M. 1891 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi, s. 201-203.

19. YÜZYILIN SONLARI 20. YÜZYILIN BAŞLARINDA AVANOS KAZÂSİ'NİN İDARİ VE DEMOGRAFİK YAPISI

<p>Reis: Naib Efendi</p> <p>Aza: Arif Efendi ve Hüseyin Efendi</p> <p>Aza Mülazimi: Ahmet Efendi</p> <p>Müstantık Muavini: Ali Efendi</p> <p>Mukavelat-ı Muharreri: Ömer Efendi</p> <p>Başkâtip: Ethem Efendi</p> <p>İkinci Kâtip: Mehmet Şakir Efendi</p>
<p style="text-align: center;">NÜFUS DAİRESİ</p>
<p>Memur: Akif Efendi</p> <p>Kâtip: Mustafa Efendi</p>
<p style="text-align: center;">ZİRAAT BANKASI SANDIĞI</p>
<p>Reis: Mustafa Efendi</p> <p>Aza: Feyzullah Efendi, Halil Beşe Efendi, Mehmet Efendi, Hacı Mehmet Ağa ve Ali Osman Ağa</p> <p>Kâtip: Ali Efendi</p>
<p style="text-align: center;">BELEDİYE DAİRESİ</p>
<p>Reis: Süleyman Ağa</p> <p>Aza: Ahmet Efendi, İbrahim Efendi, Mustafa Efendi ve Osman Efendi</p> <p>Kâtip: Ahmet Efendi</p>
<p style="text-align: center;">AVANOS KAZÂSİ BÜNYESİNDEKİ BİRİMLER VE MEMURLAR</p>
<p>Duyun-u Umumiye Memuru: Nafi Efendi</p> <p>Kâtip ve Sandık Emni: Hayri Efendi: Hayri Bey</p> <p>Reji Memuru: Olamyus Efendi</p>

1893 yılında kaymakam, naib, müftü, mal müdürü ve tahrirat kâtibi değişmiştir. Yine aza-i daim ve aza-i münthabe görevlerinde değişiklikler

HÜSEYİN SARAÇ

yapılmıştır. Mal kalemi müdürü ve yardımcısı değişmiştir. Bidayet mahkemesinin aza ve kâtiplerinde değişiklikler olmuştur. Ziraat bankası şubesinin azaları ve kâtipleri değişmiştir. Bu birimlere ek olarak maarif komisyonu, rüştiye idaresi, reji idaresi, duyun-u umumiye idaresi, tapu dairesi ve zabıta dairesi birimleri oluşturulmuştur. Bkz. Tablo-5.

Tablo-5: Avanos Kazâsı'nın Yönetici Kadroları (1893)⁴⁷

AVANOS KAZÂSİ
Kaymakam: İbrahim Ethem Efendi Naib: Mehmet Seyit Efendi Müftü: Hacı Mustafa Efendi Mal müdürü: Eşref Efendi Tahrirat Kâtibi: Lütfi Efendi
KAZÂ İDARE MECLİSİ
Reis: Kaymakam Efendi Aza-i Daim: Naib Efendi, Müftü Efendi, Mal Müdürü Efendi ve Tahrirat Kâtibi Efendi Aza-i Muntehabe: Hacı Eyüp Efendi, Süleyman Efendi, Yusuf Efendi ve Hacı Mustafa Efendi
MAL KALEMİ
Mal Müdürü: Eşref Efendi Yardımcısı: Ali Efendi Sandık Emni: Zeki Efendi
BİDAYET MAHKEMESİ
Reis: Naib Efendi Aza: Ömer Efendi, Hacı Mustafa Efendi Aza Mülazimi: Ahmet Efendi

⁴⁷ H. 1311/M. 1893-94 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi, s. 205-207.

19. YÜZYILIN SONLARI 20. YÜZYILIN BAŞLARINDA AVANOS KAZÂSÎ'NİN İDARİ VE
DEMOGRAFİK YAPISI

Müstantık Muavini: Sadık Efendi Mukavelat-ı Muharreri: Ömer Efendi Başkâtip: Hasan Efendi İkinci Kâtip: Akif Efendi
NÜFUS DAİRESİ
Memur: Akif Efendi Kâtip: Mustafa Efendi
ZİRAAT BANKASI SANDIĞI
Reis: Hacı Mustafa Efendi Aza: Hüseyin Efendi, Feyzi Efendi, Halil Paşa Ağa, Mehmet Efendi ve Ali Osman Ağa Kâtip: Recep Efendi
BELEDİYE DAİRESİ
Reis: Halil Paşa Ağa Aza: Mehmet Efendi, Osman Ağa, Bekir Ağa, Hacı Efendi ve Hacı Mehmet Efendi Kâtip: Ahmet Efendi
MAARİF KOMİSYONU
Reis: Müftü Efendi Aza: Abdullah Efendi, Hacı Eyüp Efendi, Yusuf Efendi, Hüseyin Efendi, Ahmet Efendi ve İsmail Efendi Kâtip: Yusuf Efendi
RÜŞTİYE İDARESİ
İlk Öğretmen: Abdullah Efendi Rika Öğretmeni: Yusuf Efendi
DUYUN-U UMUMİYE DAİRESİ

HÜSEYİN SARAÇ

Memur: Şakir Efendi Kâtip: Arif Efendi
REJİ İDARESİ
Memur: Velasyus Efendi
TAPU DAİRESİ
Tapı Kâtibi: Mustafa Efendi Mülazım: Osman Efendi
ZABITA DAİRESİ
Kol Vekili: İsmail Ağa Muavini: Ahmet Ağa

1900 yılında kaymakam, naib, müftü, mal müdürü, tahrirat kâtibi değişmiştir. Kazâ idare meclisinde, mal kaleminde, bidayet mahkemesinde, nüfus dairesi, ziraat bankası ve belediye dairesi yöneticilerinde değişikliklere gidilmiştir. Telgraf memuru göreve başladı. Bkz. Tablo-6.

Tablo-6: Avanos Kazâsı'nın Yönetici Kadroları (1900)⁴⁸

AVANOS KAZÂSİ
Kaymakam: Yümni Bey Naib: Müderris Mehmet Tevfik Efendi Müftü: Mal müdürü: Galip Efendi Tahrirat Kâtibi: Abdülkadir Efendi
KAZÂ İDARE MECLİSİ
Reis: Kaymakam Aza-i Daime: Naib Efendi, Müftü Efendi, Mal Müdürü Efendi ve Tahrirat Kâtibi Efendi

⁴⁸ H. 1318/M. 1900-01 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi, s. 244-248.

19. YÜZYILIN SONLARI 20. YÜZYILIN BAŞLARINDA AVANOS KAZÂSÎ'NİN İDARİ VE
DEMOGRAFİK YAPISI

Aza-i Müntehabe: Mehmet Efendi ve İbrahim Ağa
MAL KALEMİ
Mal Müdürü: Galip Efendi Yardımcısı: Hasan Efendi Sandık Emini: Abdullah Efendi
BİDAYET MAHKEMESİ
Reis: Naib Efendi Aza: Mehmet Efendi Müstantık Muavini: Hidayet Efendi Aza: Yusuf Ziya Efendi (Kapıcı başı) Başkâtip: Mehmet Nuri İkinci Kâtip: Şükrü Efendi
NÜFUS DAİRESİ
Memur: Ömer Efendi Kâtip: İbrahim Efendi
ZİRAAT BANKASI SANDIĞI
Reis: Halil Paşa Ağa Aza: Feyzullah Efendi, Ethem Efendi ve Mehmet Efendi Kâtip: Sadık Efendi
BELEDİYE DAİRESİ
Reis: Yazıcı Mustafa Efendi Aza: Mustafa Ağa, Hacı Halil Efendi, Hafız Mustafa Efendi ve Mehmet Efendi Kâtip: Ahmet Efendi
MAARİF KOMİSYONU

HÜSEYİN SARAÇ

Reis: Müftü Efendi Aza: Tahir Efendi, Hacı Efendi ve Hasan Efendi Kâtip: Salih Efendi
RÜŞTİYE MEKTEBİ
İlk Öğretmen: Abdülvahhab Efendi Yardımcısı: Yusuf Ziya Efendi Rika Öğretmeni: Yusuf Fehmi Efendi
AVANOS KAZÂSİ BÜNYESİNDEKİ BİRİMLER VE MEMURLAR
Telgraf Memuru: Süleyman Lütfi Efendi Reji Memuru: Mustafa Efendi
ZABITA DAİRESİ
Zabita Memuru: Cafer Efendi Kol Vekili: Ahmet Efendi

1902 yılında ise naib, müftü, mal müdürü, tahrirat kâtibi, belediye reisi, telgraf memuru değişti. Kol memuru ve orman memuru görevlerine başladı. Bkz. Tablo-7.

Tablo-7: Avanos Kazâsı'nın Yönetici Kadroları (1902)⁴⁹

AVANOS KAZÂSİ
Kaymakam: Yümni Bey Naib: Mehmet Şükrü Efendi Müftü: Ahmet Rüştü Efendi Mal müdürü: Halil Şevki Efendi Tahrirat Kâtibi: İbrahim Halil Efendi
KAZA İDARE MECLİSİ

⁴⁹ H. 1320/M. 1902-03 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi, s. 239-241.

19. YÜZYILIN SONLARI 20. YÜZYILIN BAŞLARINDA AVANOS KAZÂSÎ'NİN İDARİ VE DEMOGRAFİK YAPISI

<p>Reis: Kaymakam</p> <p>Aza-i Daim: Naib Efendi, Müftü Efendi, Mal Müdürü Efendi ve Tahrirat Kâtibi Efendi</p> <p>Aza-i Müntehab: Mehmet Efendi ve Süleyman Ağa ve Hasan Efendi.</p>
<p style="text-align: center;">MAL KALEMİ</p>
<p>Mal Müdürü: Halil Şevki Efendi</p> <p>Yardımcısı: Hasan Tahsin Efendi</p> <p>Sandık Emni: Abdullah Efendi</p>
<p style="text-align: center;">BİDAYET MAHKEMESİ</p>
<p>Reis: Naib Efendi</p> <p>Aza: Mehmet Efendi, Ahmet Efendi ve Ömer Efendi</p> <p>Müstantık Muavini: Hidayet Efendi</p> <p>Başkâtip: Mehmet Efendi</p> <p>İkinci Kâtip: Şükrü Efendi</p> <p>Mukavelat Yazıcısı: Mehmet Yaşar Efendi</p>
<p style="text-align: center;">NÜFUS DAİRESİ</p>
<p>Memur: Mustafa Efendi</p> <p>Kâtip: Mustafa Efendi</p>
<p style="text-align: center;">ZİRAAT BANKASI SANDIĞI</p>
<p>Reis: Halil Paşa Ağa</p> <p>Aza: Feyzullah Efendi, Ethem Efendi ve Mehmet Efendi</p> <p>Muhasebe Kâtip: Sadık Efendi</p>
<p style="text-align: center;">BELEDİYE DAİRESİ</p>
<p>Reis: Mustafa Efendi</p>

HÜSEYİN SARAÇ

Aza: Hafız Mustafa, Hacı Halil Efendi, Mehmet Efendi ve Mustafa Ağa Kâtip: Hasan Efendi
MAARİF KOMİSYONU
Reis: Müftü Efendi Aza: Hasan Efendi, Hacı Efendi ve Hasan Efendi Kâtip: Salih Efendi
DUYUN-U UMUMİYE
Memur: Raif Efendi Kâtip: İbrahim Efendi
RÜŞTİYE MEKTEBİ
Muallim-i Evvel: Abdülvahhab Efendi Muallim-i Sani: Yusuf Ziya Efendi Rika Öğretmeni: Yusuf Efendi Bevvab: Ahmet Efendi
AVANOS KAZASI BÜNYESİNDEKİ BİRİMLER VE MEMURLAR
Telgraf Memuru: Lütfi Efendi Reji Memuru: Mustafa Efendi Zabıta Memuru: Mülazım Cafer Efendi Kol Vekili: Ahmet Efendi Tapu Kâtibi: Mehmet Efendi Orman Memuru: Ahmet Efendi

1907 yılında kaymakam, naib, naib, mal müdürü, tahrirat kâtibi, kaza idare meclisinin üyeleri, bidayet mahkemesi üyeleri, nüfus dairesi kâtibi, ziraat bankası üyeleri, belediye dairesi görevlileri, maarif komisyonu kâtibi, duyun-u umumiye idaresi üyeleri, telgraf memuru, reji memuru ve orman memuru görevlerinde

19. YÜZYILIN SONLARI 20. YÜZYILIN BAŞLARINDA AVANOS KAZÂSÎ'NİN İDARİ VE DEMOGRAFİK YAPISI
değişiklikler yapıldı. Kol vekili polis komiserliğine dönüştürüldü ve bu birime memur ataması yapıldı. Bkz. Tablo-8.

Tablo-8: *Avanos Kazâsı'nın Yönetici Kadroları (1907)*⁵⁰

AVANOS KAZÂSÎ
Kaymakam: İbrahim Hakkı Efendi Naib: Mehmet Tevfik Efendi Müftü: Ahmet Hami Efendi Mal müdürü: Salih Sami Efendi Tahrirat Kâtibi: Mehmet Asim Efendi
KAZA İDARE MECLİSİ
Reis: Kaymakam Aza-i Daim: Naib Efendi, Müftü Efendi, Mal Müdürü Efendi ve Tahrirat Kâtibi Efendi Aza-i Müntehab: Hacı Yusuf Paşa, Mustafa Efendi, Ahmet Efendi ve Mustafa Efendi
MAL KALEMİ
Mal Müdürü: Salih Sami Efendi Yardımcısı: Ali Efendi Sandık Emini: Ahmet Efendi
BİDAYET MAHKEMESİ
Reis: Naib Efendi Aza: Hüseyin Efendi, Osman Efendi ve Ömer Efendi Müstantık Muavini: Enver Efendi Başkâtip: Ali Efendi İkinci Kâtip: İbrahim Efendi
ŞER'İYYE MAHKEMESİ

⁵⁰ H. 1325/M. 1907-08 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi, s. 276-278.

HIÜSEYİN SARAÇ

Naib Efendi Kâtip: Hakkı Efendi
NÜFUS DAİRESİ
Memur: Mustafa Efendi Kâtip: Hacı Ali Efendi
ZİRAAT BANKASI SANDIĞI
Reis: Süleyman Ağa Aza: Ethem Efendi, Celil Beşe Ağa ve Mehmet Efendi Kâtip: Salih Efendi
BELEDİYE DAİRESİ
Reis: Süleyman Ağa Aza: Hacı Mustafa Ağa, Şih Mehmet Ağa, Haşim Ağa ve Hacı Mustafa Efendi Kâtip: Yusuf Efendi
MAARİF KOMİSYONU
Reis: Müftü Efendi Aza: Süleyman Ağa, Rüştü Efendi ve Hacı Hasan Efendi Kâtip: Hakkı Efendi
DUYUN-U UMUMİYE
Memur: Sait Efendi Kâtip: İbrahim Hakkı Efendi
TAHSİLAT KOMİSYONU
Reis: Mal Müdürü Efendi Aza: Hacı Yusuf Paşa, Haşim Ağa ve Mustafa Efendi

AVANOS KAZÂSÎ BÜNYESİNDEKİ BİRİMLER VE MEMURLAR

Telgraf Memuru: Süleyman Efendi

Reji Memuru: Ömer Efendi

Rüştiye Mektebi Muallimi: Süleyman Efendi

Muallim: Hakkı Efendi

Zabıta Memuru: Mülazım Cafer Efendi

Polis Komiseri: Zeki Efendi

Tapu Kâtibi: Mehmet Efendi

Orman Memuru: Mustafa Efendi

Aşağıdaki tabloda ise 1873-1921 yılları arasında görev yapmış kaymakamların topluca listesi verilmiştir. Tablodan da anlaşıldığı üzere belirtilen yıl aralığında Avanos'un yönetim kadrolarında sık sık değişiklikler yapıldığı anlaşılmaktadır. Erken aralıklarla yapılan kaymakam değişiklikleri doğal olarak idarî birimin her bir kademesine yansımıştır. Bu değişiklikler Tanzimat'la başlayan yeniden yapılanma sürecinin taşradaki yansımaları olarak değerlendirilebilir. Bunun yanında bazı kaymakamların usulsüzlüklerinden kaynaklı da olabilir. Nitekim araştırmamız sürecinde Avanos Kaymakamı iken usulsüz bazı işlere bulaştıklarından dolayı görevden alınarak yargılananları da tespit etmiştik. Tespit edebildiğimiz kadarıyla 1873-1921 yılları arasında Avanos'ta görev yapmış kaymakam listesi için Bkz. Tablo-9.

Tablo-9: *Avanos Kazâsî'nde Görev Yapan Kaymakamlar (1873-1921)⁵¹*

⁵¹ Mustafa Efendi için Bkz. H. 1290/M. 1873-74 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi, s. 80. Ahmet Nafi Efendi için Bkz. H. 1291/M. 1874-75 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi, s. 82. Rıza Efendi için Bkz. H. 1293/M. 1876-77 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi, s. 72-73., Şükrü Efendi için Bkz. BOA. DH. MKT. 1319/66., Ömer Lütfi Bey için Bkz. BOA. DH. MKT. 1437/2., Hüsnü Bey için Bkz. BOA. DH. MKT. 1577/46, BOA. DH. MKT. 1589/98, BOA. İ. DH. 1114/87130. Mehmet Hüsnü Efendi için Bkz. BOA. DH. MKT. 1597/94, 1662/92., Cemal Bey için Bkz. BOA. DH. MKT. 1719/110, 1731/89., Hasip (Hasib) Efendi için Bkz. BOA. DH. MKT. 1719/110., Raif Efendi için Bkz. BOA. DH. MKT. 1832/72., İbrahim Ethem (Edhem) Efendi için Bkz. BOA. DH. MKT. 1925/71., BOA. İ.DH. 1266/99584., Osman Nuri Bey için Bkz. 337/75., BOA. BEO. 574/429979., Osman Nuri Bey için Bkz. BOA. İ.DH. 1343/1314, 901/67510., Yümnü Bey için Bkz. BOA. BEO. 1147/85984., Cemal Efendi için Bkz. BOA. DH. MKT. 528/65, BOA. İ. DH. 1399/1320., İbrahim Hakkı Efendi için Bkz. BOA. DH. MKT. 852/73., BOA. BEO. 2376/178173., Atif Efendi için Bkz. BOA. DH. MKT. 1134/59, BOA. Y. A. RES. 140/85, BOA. BEO. 3165/237369., İbrahim Hakkı Efendi için Bkz. H. 1325/M. 1907-08 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi, s.

HÜSEYİN SARAÇ

No	Görev Yaptığı İdarî Birim	Kaymakamın Adı	Tarih Aralığı
1	Avanos Kazâsı	Mustafa Efendi	1873/1874
2	Avanos Kazâsı	Ahmet Nafi Efendi	1874/1876
3	Avanos Kazâsı	Rıza Efendi	1876/1877
4	Avanos Kazâsı	Şükrü Efendi	1877/1887 ?
5	Avanos Kazâsı	Ömer Lütfü Bey	Ağustos 1887/Eylül 1887
6	Avanos Kazâsı	Ali Rıza Efendi	Eylül 1887/Ekim 1887
7	Avanos Kazâsı	Ali İhsan Bey	Ekim 1887/Kasım 1888
8	Avanos Kazâsı	Hüsnü Bey	Kasım 1888/Ekim 1889
9	Avanos Kazâsı	Mehmet Hüsnü Efendi	Ekim 1889/Nisan 1890
10	Avanos Kazâsı	Cemal Bey	Nisan 1890/?
11	Avanos Kazâsı	Hasib (Hasbiya) Efendi	Nisan 1890/Mayıs 1891
12	Avanos Kazâsı	Raif Efendi	Mayıs 1891/Şubat 1892
13	Avanos Kazâsı	İbrahim Ethem Efendi	Şubat 1892/Ocak 1895
14	Avanos Kazâsı	Osman Nuri Bey	Ocak 1895/Ocak 1897
15	Avanos Kazâsı	Abdurrahman Efendi	Ocak 1897/Haziran 1898
16	Avanos Kazâsı	Yünni Bey	Haziran 1898/Haziran 1902
17	Avanos Kazâsı	Cemal Bey	Haziran 1902/Mayıs 1904
18	Avanos Kazâsı	İbrahim Hakkı Efendi	Mayıs 1904/1906
19	Avanos Kazâsı	Atıf Efendi	Aralık 1906/1907
20	Avanos Kazâsı	İbrahim Hakkı Efendi	1907/Aralık 1908
21	Avanos Kazâsı	Mustafa Sünbül Efendi	Aralık 1908/Aralık 1910

276-278., Mustafa Sünbül Efendi için Bkz. BOA. İ. DD. 1471/1326, BOA. BEO. 3453/258967., Fahri Bey için Bkz. BOA. İ. DH. 1496/1330., İbrahim Ethem (Edhem) Bey için Bkz. BOA. İ. DH. 1496/1330, BOA. BEO. 4116/308694., İzzeddin Bey için Bkz. BOA. DH. EUM. & Şb. 19/32., Mahmut Ali Bey ve Enver Bey için Bkz. BOA. DH. ŞFR. 85/223., Ahmet Bey için Bkz. BOA. DH. EUM. MEM. 120/20.

19. YÜZYILIN SONLARI 20. YÜZYILIN BAŞLARINDA AVANOS KAZÂSINI İDARİ VE DEMOGRAFİK YAPISI

22	Avanos Kazâsı	Fahri Bey	Aralık 1910/Kasım 1912
23	Avanos Kazâsı	İbrahim Ethem Bey	Kasım 1912/Ağustos 1917
24	Avanos Kazâsı	İzzeddin Bey	Ağustos 1917/Eylül 1917
25	Avanos Kazâsı	Mahmut Ali Bey	Eylül 1917/Mart 1918
26	Avanos Kazâsı	Enver Bey	Mart 1918/Aralık 1921
27	Avanos Kazâsı	Ahmet Bey	Aralık 1921

2. Avanos'un Demografik Yapısı

1881-1882 tarihlerinde Osmanlı Devleti tarafından yapılan nüfus sayımına göre Kırşehir Sancağı'na bağlı Avanos Kazâsı'nın nüfus yapısı şöyledi: Avanos'ta yaşayan Müslüman erkek 9613 nüfusun sayısı, Müslüman kadın nüfusun sayısı 8.357'tür. Bu yılda Rum nüfusuna rastlanmazken kazada, 241'i kadın 151 kişi de erkek olmak üzere Ermeni nüfus yaşamaktaydı. Müslüman erkek ve kadın nüfusun toplamı 17.970, gayrimüslim tebaadan olan Ermeni nüfusun toplamı 392 kadardı. Kazâ nüfusunun tamamı ise 18.362 idi⁵².

H. 1308-1309/M. 1891 yılları arasında Avanos Kazâsı'nda bulunan nüfusun dinî gruba göre dağılımı şöyle olmuştur: Belirtilen tarih aralığında Avanos'ta 12.462 erkek, 10.813 kadın nüfus olmak üzere toplamda 23.275 Müslüman nüfus yaşamaktaydı. Bu tarihlerde Rum, Ermeni veya diğer herhangi bir milliyetten insan grubunun yaşadığına dair herhangi bir insan unsuru tespit edilememiştir⁵³.

H. 1311/M. 1893 yılında kazâ birimindeki 900 hane içinde yaşayan nüfusun dinî gruba göre dağılımı şöyledir: Bu yıllarda Avanos şehir merkezinde yaşayan nüfusun 1.781'i erkeklerden, 1.940'ı ise kadınlardan oluşmaktaydı. Verilen yılda da bir önceki yıllardaki gibi ne şehir merkezinde ne de köylerde Ermeni, Rum veya diğer etnik gruplardan herhangi bir nüfus barınmamaktaydı. Avanos'un köylerinde ise Müslüman nüfusunun 8.859'u erkeklerden, 7.968'i kadınlardan oluşuyordu. Avanos Kazası genelinde yaşayan nüfusun toplamı ise 20.548 idi. Kazâ biriminin üç yıl önceki genel nüfus durumuna göre nüfus sayısında bir azalma söz konusudur. Kazâ biriminin bu yıllarda salgın hastalık veya herhangi bir doğal afet olduğuna

⁵² Günay, "XIX. Yüzyılın Sonlarında Kırşehir Sancağı'nın Demografik Yapısı", s. 24.

⁵³ H. 1308-1309/M. 1891 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi, s. 297-311. Ayrıca Bkz. Günay, "XIX. Yüzyılın Sonlarında Kırşehir Sancağı'nın Demografik Yapısı", s. 25.; Ahmet Gündüz, "Salnamelere Göre Kırşehir Sancağı Hakkında Bilgiler (1873-1910)", *Turkish Studies*, 7/3, Yaz, 2012, s. 1380.

dair kaydı da bulunmamaktadır. Nüfusun çeşitli sebeplerden dolayı göç etmesi suretiyle bir azalma gösterdiği izlenimi uyandırmaktadır⁵⁴.

H. 1318/M. 1900 yıllarındaki Avanos Kazâ nüfusunun dinî ve etnik gruba göre dağılımı şu şekilde olmuştur: Avanos merkez kazâ biriminde bulunan 808 hane içinde yaşayanların 2.226'sı erkek, 1.919'sı da kadındı. Merkez nüfusun toplamı 4.154 idi. Avanos'a bağlı köylerde 9.603 erkek, 8.559 kadın olmak üzere 18.162 kişi vardı. Avanos merkezi ve köyleriyle beraber toplamı ise 22.316 kişi yaşamaktaydı. Bunların tamamı Müslümandı⁵⁵.

H. 1320/M. 1902'de Avanos'ta 806 hane vardı. Kasaba merkezinde 2.420 erkek, 1.932 kadın olmak üzere 4.352 kişi yaşamaktaydı. Merkeze bağlı köylerde ise 9.370 erkek, 8.666 olmak üzere 18.036 kişi yaşamaktaydı. Avanos Kazâsı'nın kaza genelindeki toplam nüfus 22.388 kişi idi. Verilen tarihlerde kaza biriminin bağlı bulunduğu Kırşehir Sancak merkezinin yansıra bu sancağa bağlı Mecidiye ve Keskin kazâlarda Rum nüfusuna rastlanırken Avanos'ta yaşayanların tamamı Müslüman'dı⁵⁶.

1914 yılında Avanos Kazâsı'nın toplam nüfusu 25.499 kişiden ibaretti. Nüfusun içindeki erkek ve kadın sayısı tespit edilememiştir ancak nüfusun tamamı Müslümandır⁵⁷.

1923 yılında Dr. İbrahim İsmail tarafından Kırşehir'in nüfus yapısına dair yapılan çalışmadan anlaşıldığı üzere belirtilen yılda Avanos Kazası'nda 12.473 erkek, 12.675 kadın olmak üzere toplamda 25.148 kişi yaşamaktaydı⁵⁸.

Tablo-10: Avanos Kazası Nüfusunun Dini ve Etnik Gruba Göre Dağılımı (1881-1923).

Kaza Birimi	Tarih	Müslümanlar		Ermeniler		Rumlar		Toplam
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	
Avanos	1881-1882	9.613	8.357	151	241	-----	-----	18.362
Avanos	1889-1890	12.462	10.813	-----	-----	-----	-----	23.275

⁵⁴ H. 1311/M. 1893-1894 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi, s. 297-298. Ayrıca Bkz. Karpat, *Osmanlı Nüfusu 1830-1814*, s. 268.; Günay, "XIX. Yüzyılın Sonlarında Kırşehir Sancağı'nın Demografik Yapısı", s. 26.; Gündüz, "Salnamelere Göre Kırşehir Sancağı Hakkında Bilgiler (1873-1910)", s. 1380.

⁵⁵ H. 1318/M. 1900-01 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi, 245-249. Ayrıca Bkz. Gündüz, "Salnamelere Göre Kırşehir Sancağı Hakkında Bilgiler (1873-1910)", s. 1380.

⁵⁶ H. 1320/M. 1902-03 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi, s. 241.

⁵⁷ Karpat, *Osmanlı Nüfusu 1830-1814*, s. 362.

⁵⁸ Günay, "XIX. Yüzyılın Sonlarında Kırşehir Sancağı'nın Demografik Yapısı", s. 31.

19. YÜZYILIN SONLARI 20. YÜZYILIN BAŞLARINDA AVANOS KAZÂSÎ'NİN İDARI VE DEMOGRAFİK YAPISI

Avanos	1893-1894	1.781 (Şehir)	1.940 (Şehir)	----	----	----	----	20.548
		8.859 (Köy)	7.968 (Köy)					
Avanos	1899-1900	2.226 (Şehir)	1.919 (Şehir)	----	----	----	----	22.316
		9.603 (Köy)	8.559 (Köy)					
Avanos	1902-1903	2.420 (Şehir)	1.932 (Şehir)	----	----	----	----	22.388
		9.370 (Köy)	8.666 (Köy)					
Avanos	1914	----	----	----	----	----	----	25.499
Avanos	1923	12.473	12.675	----	----	----	----	25.148

Görüldüğü üzere Avanos Kazâsî'nin 1881-1923 yılları arasındaki nüfusu 264.425 kişi civarındadır. Tespit edilebildiği kadarıyla bu nüfusun 53.025'i köylerde yaşamaktadır. Nüfusun sayısının köy verileri 1893-1894, 1899-1900 ve 1902-1903 yılları ait olup 1881-1882, 1889-1890, 1914, 1923 yıllarına ait köy nüfusu tespit edilememiştir. 1893-1903 yılları arasındaki köy ve şehir nüfusu dikkate alınıp diğer yıllara eklenip değerlendirildiğinde köyde yaşayanların sayısı şehirde yaşayanlara göre yaklaşık olarak dört kat fazla olduğu anlaşılacaktır.

1881-1882 yıllarındaki 151 erkek ve 241 kadın Osmanlı vatandaşı istisna olmak üzere nüfusun tamamı Türk ve Müslümanlardan oluşmaktadır. 1889-1923 yılları arasında ise kazâ dâhilinde gayrimüslim nüfus bulunmayıp nüfusun tamamı Müslümandır. Avanos Kazâsî'nin bağlı bulunduğu Kırşehir Sancağı'nı ve sancağa bağlı diğer kazâlarda Rum ve Ermeni bulunurken Avanos bu konuda homojen bir yapı arz etmektedir. Bunun yanında yıllara göre nüfus yapısında pek değişme olmamıştır. Nüfus verileri açısından Avanos Kırşehir Sancağı'nın üçüncü büyük kazâsı konumundadır⁵⁹.

⁵⁹ Havva Selçuk, "Sâlnâmelerde Avanos (1873-1907)", *Avanos Sempozyumu Bildirileri Kitabı*, T.C. Avanos Kaymakamlığı Yayınları, Ankara 2014, s. 405-408. Ayrıca Bkz. Rahman Şahin, "Kırşehir Vilayeti Dâhilinde Avanos (1925)", *Avanos Sempozyumu Bildirileri Kitabı*, T.C. Avanos Kaymakamlığı Yayınları, Ankara 2014, s. 765-767.

SONUÇ

Sonuç olarak 1873 yılına kadar Nevşehir, Ürgüp, Niğde ve Kırşehir gibi coğrafi konumu gereği etrafında bulunan kazâ ve sancaklara bağlı karye (köy) düzeyinde bir idarî yapı içinde yer alan Avanos, yukarıda verilen tarihten itibaren Kırşehir Sancağı'nın bir kazâsı konumuna yükseltildi. İdarî yapı içindeki bu konumunu 30 Haziran 1954 tarih ve 6429 sayılı kanun ile Nevşehir, Niğde İli'nden ayrılarak müstakil il haline getirilmesinin ardından yeni oluşturulan Nevşehir İli'nin ilçesi yapıldı.

Avanos'un Osmanlı idarî yapı içinde kazâ konumuna yükseltilmesinin ardından kendi iç yapısında da yeni düzenlemelere gidildi. Kazâ merkezine bağlanacak köylerin tespitinin ardından da 20. yüzyıl başlarında idarî sınırları ortaya çıkarılmış oldu. Nüfusun zamanla artmasıyla da beraber Kırşehir Sancağı'na katkısı gün geçtikçe artmıştır. Günümüzde ise her açıdan Nevşehir'in en büyük ilçesi konumundadır.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

BOA. C. EV. (Cevdet Evkaf) 392/19874.

BOA. HAT. (Hatt-ı Hümayun) 1254/48528.

BOA. A. MKT. DV. (Sadaret Deavi Evrakı) 194/11, 214/79.

BOA. ŞD. (Şura-yı Devlet) 2890/51, 1338/28, 1337/20, 1336/42, 1334/6, 2926/17, 1340/19, 1340/12, 1368/2.

BOA. DH. MKT. (Dâhiliye Mektubi Kalemi) 1364/73, 1372/25, 1422/10, 1389/100, 1394/57, 1385/42, 1407/115, 1411/5, 1411/87, 1423/19, 1424/54, 1426/83, 1445/19, 1468/4, 1449/83, 1458/88, 1456/71, 1528/19, 1642/71, 1642/71, 1652/91, 1661/80, 2892/22.

BOA. Y. PRK. ASK. 10/69.

BOA. İ. DH. (İrade Dâhiliye) 1031/81230, 1026/808770.

BOA. MAD. D. 14113.

BOA. DH. İD. (Dâhiliye İrade) 222/30.

BOA. DH. İ. UM. EK. (Dâhiliye İdarî Umumiye Ekleri) 79/42.

BCA. C. NKA. 030.3.011.001.000/52.37.11.; 030.0.011.001.000/69.10.6.

Salnameler

H. 1290/M. 1873-74 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi.

H. 1291/M. 1874-75 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi.

H. 1293/M. 1876-77 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesi.

H. 1307-1308/M. 1891 Tarihli Ankara Vilayeti Salnamesi.

H. 1311/1893-94 Tarihli Ankara Vilayeti Salnamesi.

H. 1317/M. 1899-1900 Tarihli Ankara Vilayeti Salnamesi.

H. 1320/M. 1902-03 Tarihli Ankara Vilayeti Salnamesi.

H. 1325/M. 1907-08 Tarihli Ankara Vilayeti Salnamesi.

Telif ve Tetkik Eserler

ÇADIRCI, Musa, *Tanzimat Sürecinde Türkiye, Ülke Yönetimi*, İmge Kitabevi, Ankara 2007.

GÜLER, Yusuf, "Ankara Vilayeti'nde İdarî Yapının, Yöredeki Sosyo-Ekonomik Yapıya Olan Etkileri (1880-1919)", Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Samsun 2007, s. 42.

GÜNAY, Nejla. "XIX. Yüzyılın Sonlarında Kırşehir Sancağı'nın Demografik Yapısı", Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 1, Ankara 2006, s. 21-33.

- GÜNDÜZ, Ahmet, “**Osmanlı döneminde Avanos’un Sosyo Ekonomik Yapısı (1722-1918)**”, *Avanos Sempozyumu Bildirileri Kitabı*, T.C. Avanos Kaymakamlığı Yayınları, Ankara 2014, s. 47-59.
- GÜNDÜZ, Ahmet, “**Salnâmelere Göre Kırşehir Sancağı Hakkında Bilgiler (1873-1910)**”, Coğrafyası, Tarihi, Nüfusu, Nâhiye ve Kazâları”, *Turkish Studies*, 7/3, Ankara, 2012, s. 1373-1393.
- GÜNEY, Emrullah, GÜNEY Hatice, GÜNEY, Hüseyin ve GÜNEY, Sonsel, *Nevşehir İli Kapadokya*, Yeni Cenup Ofset, Mersin, 1988.
- KARPAT, Kemal H., *Osmanlı Nüfusu 1830-1814*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010.
- KAYA, Mehmet, “**XX. Yüzyıl Başlarında Niğde Sancağı’nın Nüfusuna Dair**”, *Türkiye Araştırmaları Dergisi*, s. 193-210.
- SARAÇ, Hüseyin, “**Cumhuriyet Döneminde Nevşehir’de Basın-Yayın Organlarının Tarihsel Gelişim Süreci (Gazete, Dergi ve Bülten)**”, C. 4, Nevşehir Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2012, s. 77-114.
- SARAÇ, Hüseyin, *Osmanlı İdaresi’nde Atina (Pazar) Kazası (1875-1920)*, Pazar Kaymakamlığı Kültür Yayınları, Ankara 2015.
- SELÇUK, Havva, “**Salnâmelerde Avanos (1873-1907)**”, *Avanos Sempozyumu Bildirileri Kitabı*, T.C. Avanos Kaymakamlığı Yayınları, Ankara 2014, s. 395-408.
- ŞAHİN, Rahman, “**Kırşehir Vilayeti Dâhilinde Avanos (1925)**”, *Avanos Sempozyumu Bildirileri Kitabı*, T.C. Avanos Kaymakamlığı Yayınları, Ankara 2014, s. 761-770.

Ey koca reis; Türkmen beyi, dostlarına arkadaşlarına ülküdaşlarına canından çok sevdiğin ailene erken bir veda ve ayrılık niye... Yapma be reis, yapma be gardaş. Ülken, milletin ve ailen için daha yapacağın çok şey vardı. Sözümüz söz olsun bu yalanı dünyada yaşadığımız sürece seni hiç ama hiç unutmayacağız.

Mekâmin cennet, ruhun şad olsun Koca REİS...

Gaziantep'in yetiştirdiği önemli bilim adamı ve siyasetçisi Doç. Dr. Numan Durak Aksoy'u 7 Mayıs 2015 tarihinde kaybetmenin üzüntüsünü yaşadık. 7 Aralık 1962 Tarihinde Oğuzeli ilçesinde dünyaya gelen Numan Durak Aksoy, İlk, ortaokul ve lise eğitimini çok sevdiği ilçesi Oğuzeli'nde tamamlamıştır. Lise eğitiminden sonra 1988 yılında Kayseri Erciyes Üniversitesi, İlahiyat Fakültesindeki Lisans eğitimini tamamlayan AKSOY, 1993 yılında aynı üniversitede yüksek lisans eğitimini Dinler Tarihi Bilim Dalında tamamlamıştır. Aynı bölümde Araştırma Görevlisi olarak çalışan Numan Durak AKSOY, 1999 yılında İnönü Üniversitesinde Tarih Eğitimi Bilim Dalında Doktorasını tamamlayarak Doktor unvanını almıştır. 2000 yılında İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümüne Yardımcı Doçent olarak atanmıştır. 2011 yılında Doçentlik unvanını almıştır. 2014 yılında ise çok sevdiği memleketi Gaziantep'e dönerek Gaziantep Üniversitesi'nde Tarih Bölümü Başkanı olarak doçent unvanı ile çalışma hayatına devam etmiştir.